

איסקייט אין שבת

פרשת
דברים
ט' אב תשע"ה
גיליון 214

יו"ל ע"י ישיבת "חיים של תורה - לובלין" פניה"ק ירושלים ת"ז - בראשות הגאון רבי מנחם יאנוע שליט"א תלמידו של מרן פוסק הדור בעל ה"שבת הלוי" צוקלנדה"ה

דבר מורינו ראש הישיבה שליט"א

מתי הזמן הנכון לרעד מהדוב

אנחנו בעצומים של ימי בין המצרים, העולם רועד מאכלול, החפץ חיים אמר 'אכול זה לא דב', אכול זה שמחה של פגרת עונות, הח"ח אמר שאכול זה לא דב 'מקלל לאו אתה שומע הן, שיש 'אב' שהוא בן דב מפיחדי, ובאמת ט' באב ויום הכפורים נראים דברים שמאד דומים שבשניהם צריך לצום, ואסורים בהמשה ענויים, ושניהם ימים של תשובה, אבל ההבדל הוא שאב זה תשובה מיראה ויוחכ"פ זה תשובה מאהבה, אנשים קוראים מינות בלי להבין ומתקנים לרעע שיגמרו, בזכרוננו שהילדים היו עושים תחרות מי יגמר ראשון, זה מאד חשוב שילד קורא את הקינות, אבל יש לנו טעות בכל ההסתכלות, מספר שאצל החזוה מלבלין החסידים היו שמחים בתשעה באב, ובלובלין היו זורקים אחד על השני בובקעט, החזוה ראה שזה הגיע למצב של עצבות, אז הוא אמר 'רבישע, אם אתה לא אוהב את החיים האלה אז תקח אותם, אנשים לא יודעים מה זה תשעה באב וזה מה שמפחד, אחד שאל אותי שיש לו רוגעלעך שעשו את זה עם טפות מיץ ענבים, האם הוא עובר אסור פשהוא אבל את זה, זה חשוב שאנשים מקפידים בהלכה אבל חבל שעושים מהטפל עקר, זה חשוב ההלכות אבל צריך לדעת מה כל הענין בזה, כל הדברים שהז"ל תקנו שאסור לאכול בשר ולשמש תזמרת וכו' זה רק בשביל לעזר אותנו לזכר משהו, והראיה, שאכילת בשר זה רק חומרא בי מדינא דקמרא זה נאסר רק בסעודה המפסקת, ובאמת יש דברים שהז"ל ראו שהעולם לא יכולים לעמוד בהם והם הקלו בזה. היום כבר בשר ויין לא מרגש אנשים כ"כ, וצריך לדעת איפה לשים את הדגש, ולדים קוראים קושיה ותרופץ ברוץ פרוץ פי הם לא יודעים איפה הפסקא, והיום זה קורה גם לאנשים מבגרים שמחמיר יותר מאחרים, הוא לא עושה שום דבר עם זה, צריך לקיים 'סמור מפחדך בשרי וממשפטיך יראתי' דוד המלך זעק לפני ה' שהוא מפרח מהמסכים של החיצוניות שמסתירים ממנו את אור התורה 'גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך', צריך שגראה את פלאי הבורא בתוך התורה ולא רק בשביל שאני ירגיש טוב שאני שומר הלכה, הלכה בלי השקפה זה כגוף בלי נשמה, וזה מטרת כל ספרי המוסר וזה לא רק שצדיק צועק עליך אלא גם שהוא מחזק אותך, הגוף זה ההלכה דברים שאדם צריך לעשות אותם, והנשמה של המצוה זה הטעמים שלה שמחיים את האדם.

והחליטו שמחמת שבכל הכפרים לא יודעים מה ארע פה, אז צריך לעשות סימנים בכל העירות שיודעו את מה שארע, ויצא דבר המלך שבכל שנה פאותו היום שקרה בזמן זה, בכל המקומות לא יאכלו מאכל חשוב שהיה ידוע בבית המלך וכל מי שהיה בבית המלך היה תמיד אכל את המאכל הזה, ובשנה הראשונה בלם היו הזה ויוציאו אותו מהבית, בשנה הראשונה בלם היו עושים זאת ויודעים מפני מה ועל מה, אך אחרי כמה שנים זה נהפך לרועל קמיו חק שהיו זורקים מאכל זה מהבית ללא ידיעה מדוע ולמה. המלך שרצה לראות אם השתנה משהו בבני מלכותו היה הולך ומתחפש להלך נודד ומהלך בכפרים ובין הפתים, וראה שזה הפך לסגולה שממית, שהאנשים אומרים שמי שבאותו יום מחזיק מאכל זה יהיה לו שדים ורוחות שיזיקו לו, ספק המלך את כפיו ואמר 'אם בן מה הועילו חכמים בתקנתם', הרי האנשים לא מבינים כלום, הם מוציאים את אותו מאכל ומכניסים מאכל אחר יותר טוב, וע"כ אמר המלך אין לי שום ענין בתקנה זאת.

והנמשל, חכמים תקנו אסור בבשר ויין, וצריך להבין, ביהמ"ק נהרע על שנאת הנם אז מדוע שלא יאכלו בשר ויין, אבל חכמים ירדו לסוף דעתנו והבינו מה רצון ה' מאתנו, כי לכל דבר יש הסבר וה' רוצה שיהיה לנו שכל שאמו נתקן את אשר עונתנו, ביהמ"ק בא לגלות את חסדי ה' וחסוב שנתן לאדם, הקב"ה אומר "האוכל בשר אבירים ודם עתודים אשתח"ה אני לא צריך את הבשר הזה, א"כ אז למה צריך להביא לה' את הקרבנות והנסכים הלא הקב"ה נהנה יותר מתפלה מאשר קרבן? אך ה' יודע שאנחנו אוהבים בשר ויין ואנחנו רוצים משהיטת בהמה כי אנחנו דומים לבהמה, וכשאדם מקריב קרבן הוא אומר במקום שאני יהיה בהמה וישחט, ה' פחד בי והושיע אותי שאני אדם, ואז הוא מתודה על כל אבר ואבר מה שחטא בו, אבל באמת קרבן תודה זה הקרבן הכי גבוה שיכול להיות, וכל יום אדם היה צריך להביא קרבן רק על פה שהוא יכול ויש לו מה לאכול, והזוה"ק מביא שאסור לאדם לומר מה יהיה לי מה לאכול וזה חסר אמונה, והפירוש הוא, לא שאי אפשר להכין אכל למחר, אלא שהדבר הראשון שאתה חייב לעשות זה לומר תודה לה' על האכל שיש לך היום.

השיש של הפתנים בבית המקדש

זהו מה שהיה בבית שני בהשתחילו להשפיל אחד את השני, אנשים הגיעו לביהמ"ק והקריבו קרבן בתוך סגולה כמו הנוצרים להבדיל שמביאים דבר כדי להתכפר, אנשים החלו לזלזל אחד בחברו, אדם הביא

הסתלות של חכמי חלקם!!!

ומשל למה הדבר דומה, למלך שבעט על עבדיו שלא התנגדו בהגן בארמונו ורבו וצעקו אחד על חברו, הם קימו ובהיכלו בלו אומר מחלקתו, הלך המלך והתיעץ עם יועציו וחכמיו מה לעשות שלא יהיה לו בדין.

פלפולי נזיקין בתוך בית המקדש

והנה בבית המקדש היו מקריבים קרבן שנקרא עולת ראיה' על שם מקרא שכתוב "יראה כל זכורך את פני ה'", וכי איך אפשר לראות את ה'? אלא הפגנה היא שבבית המקדש היה את הפתנים שהיו נוהגים שעורים ומלמדים את דרכי ה' עד שהאדם היה מרגיש וחס את ה', איך שבמבול ה' מסתכל עליו ונותן לו את כל צרכיו, וכך היה מקריב את הקרבן בהתבוננות בכל אבר ואבר שבו ומקום 'מבשרי אהזה אליה', והבנה היה קורא לו את המשנה 'ו' אבות נזיקין ודורש לפניה, מדוע אתה שונא ומזיק לחברך? כי אין לך את הארבע אבות הטובים היסודות של עבודת הקרבנות, ועל בן זה

תורת ריש לקיש

ודעתם החבויה בלבם שבתורה יש הרבה דברים מיתרים שאין להם שום טעם ותכלית כביכול והיה ראוי לשרפם רחמנא לצלן.

וכמו שרואים היום שהרבה למדנים קל וזול בעיניהם אגדות ומוסרי חז"ל שעליהם אמרו חז"ל "רצונך להפיר מי שאמר והיה העולם למד אגדה" והם מקילים ראשם ומדלגים ומזלזלים בהם בלי לדעת שעמק החכמה נמצאת בעקר בהם, "והן יראת ה' היא חכמה" ו"אין לקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד שנאמר ועתה ישראל מה ה' אליהיך שאל מעמד כי אם לי'אָה... ולאֵהבָה אתו וגו'" (שבת לא), וכל ההלכות וכל המצוות הם רק בשביל להביא את האדם ליראת וְאֵהֶבֶת ה' ותו לא, ובהיות שריש לקיש למד בתחלתו אצל חכמים כאלה שתורתם אינה רק לשם החדוד והפסול, בודאי נפגע משמועתם הרעה של בעלי קרנות אלו עד שתפס רגליו ופרש לדרכי לסטות, וכאשר ראה את רבי יוחנן השלם ביראתו ובהכמתו הפיר שזהו התלמיד חכם האמתי ש'הכל נגרא לצות לזה' וחזר לבית המדרש ודרש דבריו היסודיים הללו, והרמב"ם בפרוש המשניות (סנהדרין פ' חלק) כתב שדרך רעה זו היתה דרכו של מנשה וחבריו שאחזו שיש בתורה תוך וקלפה פרי ופסלת שיש פסוקים שהם מפי ה' ויש בהם טעם ותבן, ויש פסוקים בתורה שבכתב וחלקים בתורה שבעל פה שמשנה בתבם מפי עצמו ואין בהם שום טעם ותכלית, ועל כן אחז"ל שכל הכופר בפסוק אחד מן התורה ומקבלת חז"ל הקדושים ממושה מפי הגבורה, כבר הרי הוא כופר ואפיקורוס, וכל התורה המצויה בידינו היא מקבלת משה מפי הגבורה וכל תבה ואות חקקה משה בדבר ה' שהקריא לו אותה, ויש הרבה פסוקים וחלקים בתורה שבפשוטותם אין להם הסבר ורק לצדיקים ושרידים אשר ה' קורא' מנלה ה' את פרושים וסודם הנפלא.

ריש לקיש האמורא הגדול תלמידו המבוקש גיסו והחברותא של ר' יוחנן מריה דארעא דישראל גדול דורו, מכנה בתלמוד בשם ריש לקיש ולא בשמו ר' שמעון בר לקיש, וכן שם אביו מסתבר שלא היה 'לקיש' שהוא מלה בעלמא ולא שם אדם, ובאמת נתפנה בשם זה להזכיר לנו שבחו של אותו גדול ואת החזק שהוא מחזקנו לדורות, כי ריש לקיש בתחלתו (מובא בתוס' ב"מ פד) היה תלמיד חכם שלמד בבית המדרש וישנה ופרש ונעשה ראש לשוודדים ולסטים מזין שרדף אחר כל העברות החמורות שבתורה, ואף על פי כן בשראה תלמיד חכם אמתי ואדם שלם ומאיר כמו ר' יוחנן מיד השפע ממנו והפך את עצמו עד שנעשה מגדולי האמוראים שכלם לומדים את דבריו כמעט בכל דף שני בגמרא, ושמו 'ריש לקיש' הוא על שם עברו שהיה ראש לשוודדים והרשעים (וזה משמעות לקיש בארמית מלשון "פח יקוש" שהיו כמוקשים ופגעו רע לבני אדם), וכן 'לקיש' מלשון שהקיש ודפק על שערי תשובה שיקבלוהו ויפתחו בפניו שערי תורת ה', וברב שפלותו היה מכנה עצמו כן כיתוקאל כן בוזי שהיה מבזה עצמו על דברי תורה, בכדי שיתחזקו על ידו בני אדם לדורות עולם, ובאמת סבת נפילתו יכולים אנו להבין מדבריו הפזורים לארץ כל התלמוד וא' המקומות הוא בחלין (ס) ששם אמר דברים חריפים למתבונן בהם, "אמר רבי שמעון בן לקיש הרבה מקראות יש - שדומה לקוראיהם שהם ראויין לשרף (כספר הרמב"ם וכדו') שלא היה לו למשה לכתבם (משה שפיר קאמרת) משה רבנו הרמב"ם ודברי צדיקי וחכמי אמת שבכל הדורות), שאין להם צורך בתורה ונגאוי הוא לחברן עם הקדשה, ו'הן הן גופי תורה' - טעמים גדולים תלוין בהם וכו'" (שם עם פרוש רש"י) דהינו שריש לקיש אמר שיש הרבה חכמים בעיניהם שהם למדנים גדולים,

יערב עליו שיח

לצבות לנאמנות ותמימות שהם יסוד תורתנו

רבנו של עולם, אתה בחרת באברהם אבינו, והוצאתו מכבשן האש שעשה לו נמרוד באור כשדים, וצוית אותו לשמור על התמימות שיש בו, מה שלא היה בכל משפחתו, כי אביו ואחיו בלם היו פוקרים ואפיקורסים שגפרו בעקר, והיו עובדי עבודה זרה, ורק אברהם אבינו עליו השלום מחמת התמימות שהיתה בו חפש את בורא העולם, ואתה בעל הבריה הצצת עליו ונתגלית לו, וצויתו "התהלך לפני והיה תמים", כי התמימות היא שלמותו של היהודי, ועל ידי התמימות יכולים להתקרב אליה ראוי, על כן, הוסח עלינו קרב רחמיך, וזכנו לשמור על מדת התמימות הנטועה בקרבנו בירושה מאברהם אבינו, שבנאמנותו אליך שמר על תמימותו כראוי, רחם עלינו שלא נשתית ולא נקלקל את התמימות שבלבנו על ידי החצפה והעזות שנקיטת בשוקים וברחובות העולם, וזכנו לשמור את מוחנו ולבנו שלא להכניס לתוכם את הדעות הפוזבות והעזות הרעה שנקיטת בעולם, כי כנסת ישראל נמשלה ליונה שהיא נאמנה לכן זונה, וכך כל בר ישראל עם זונתו צריכים להיות נאמנים אחד לשני, ועל כן צויתנו בתורתך על קרבן היולדת שהוא שתי תורים או שני בני יונה, שהם היונים התמימות והנאמנות אחד לשני, וזה כולל בכונת רצונך, שהיולדת תביא שתי תורים כדי להודות לך על הנאמנות שהיתה בינה לבין בעלה שעל ידי זה זכו עתה לילד, והיא מקבלת על עצמה בעת הקרבת שתי התורים להמשיך להיות נאמנת לבעלה מאה עשרים שנה, ושתמשיך להביא ילדים לעולם, וחזרת בה ממה שהחליטה בלבנה שלא להביא עוד ילדים חלילה, וזהו רצונך שזלמד מהיונה מדת התמימות והנאמנות, אגא זכנו למעלות נשגבות אלו של תמימות ונאמנות, כי התמימות היא שלמות היהודי, והאדם נקוד לפי מדת נאמנותו כמה הוא חזק במדה נשגבה זו, רחם עלינו וזכנו לקיים "תמים תהיה עם והיה אליהיך", ונהיה תמיד נאמנים לך ולתלמידי חכמים הצדיקים שמהגיגים אותנו בעבודתך, וכן נהיה נאמנים לבני ביתינו ולכל אחד ואחד מבני עמך הקדוש אמן סלה.

נפלאותיו לבני אדם

בתי הקטנה עברה ליד מדרגות ברזל חדים ונתקלה בהם, ובנסי נסים נטרטה ממש ליד העין ולא נזקקה ברוד ה', ועל זה אפשר להמליץ "עיני כל אליה ישברו", "כי כל פה לך יודה וכל לשון לך תשבח וכל עין אליה תצפה". י. מ. ירושלים.

בשבת האחרונה בתי לקחה מכוננית צעצוע של ילדים ועלתה עם זה במדרגות הבנין, ופתאום באמצע שהיא עולה את המדרגות לא היה לה מוח להמשיך לסחב את זה, והיא נפלה עם הבימה ונפלה על הראש בעצמה וברוד ה' יצאה ללא פגע. מ. ל. מודיעין עילית.

עמדתו בביתי ונהצתי בשסמוך אלי זחל בני התינוק, לפתע תוך כדי גהוץ נפל המגהץ עם החד כלפי מטה כאשר הוא רותח, נבהלתי מאד שמא יפול על בני והוא יכול להזנק מאד מפויות, ובהשגחה פרטית של ממש זה נפל שני סנטימטרים בלבד ממקומו של בני ובני לא קבל כל מכה או פויה, חסדי ה'. י. ו. נתניה.

בדעתנו שהם היו אנשים פשוטים הם היו אנשים שנראו מאד חשובים הם היו מחמירים יותר מהחכמים ולכן הם קראו לעצמם 'צדוקים' ע"ש שהיו פניכול מאד צדיקים, הם לא הסכימו לקצר את העמר במוצאי יו"ט שמא זה יחול בשבת ויצטרכו לחלל שבת, וכן הם לא רצו לעשות את הקטרת בקדש הקדשים כי הם טענו שזה לא כבוד שמים לעשות דבר גשמי לפני ולפנים, הם לא שמעו לחז"ל שהם ידעו באמת מה רצון ה'. והיות שהמנהיגים לא החזירו בעם יראת שמים ונאמנות מהקרבת או זה התפתח וזה הגיע לעבודה זרה גלוי עריות ושפיכות דמים, 'גלוי עריות' כמו שאמרנו שמחמת שלא הכניסו בנשים את היראת שמים והנאמנות לבעליהן, ושיחנכו את ילדיהם לעבודת ה' לכן באו לקטטות ועברות, ולעבודה זרה הגיעו כי הקרבנות נחפשו בעיניהם לסגלות וכן התחילו לרדף אחרי אלילים ונאמנות טפלות, וכמו בדורו של מנשה שהיו להוטים ורצים אחרי ע"ז, ושפיכות דמים, שגאו לכלל רציחות בשביל פבדוס וממונם כי לא היה את הכהנים ועבודת הקרבנות שתעצר אותם.

איך נגלה את קץ הפלאות???

עד שבבית שני זה הגיע למצב גרוע ביותר כמו שאמרנו חז"ל, 'אבל האחרונים מכירים אנו בהם שהם עמלים בתורה וזהירין במעשרות' - הם היו צדיקים ומחמירים כל כך שהם היו מעשרים את המלח כמו עשור, והם היו 'עמלים בתורה' היה להם פוללים וישיבות כמו היום, אבל מה הועילו חכמים בלמודם? ה' רוצה את המששים, 'מפני מה חרבו? שאוהבין את הממון' - אוהבים רק את עצמם, ושוואין איש את רעהו ללמוד שקשה שנאת איש את רעהו לפני המקום ושקולה כנגד ע"ז ג'ע' ושי"ד' (תוספתא שם), והספד שזה חמור כל כך, על אף ששפיכות דמים זה בידים ממש ובודאי מולל את השנאה, וזה כבר היה במקדש ראשון ואם כן מה התוסף בבית שני? אבל זה כמו בעדים זוממים שאם זממו להרג נהרגים, ואם כבר נהרג על פי עדותם הם לא נהרגו, ומדוע נהרגים על זממם ומחשבתם הרעה בלבד? כי העקר לפני ה' זה המחשבה, ועל זממם אין כפרה אלא בהריגה, איך אתה יכול לתכנן ולחשב מחשבות איך להרג את השני? אבל אחרי שכבר נהרג עונם כל כך חמור עד שאין להם שום כפרה בעולם הזה, ואותו הדבר בענייננו, בבית ראשון פשדצחו אחד את השני זה היה שנאה גלויה וחרפה עד כדי שפיכות דמים ממש, וע"כ פשדצכו את ענשם וגלו, הם ידעו טוב על מה לעשות תשובה, אבל בבית שני השנאה על חנם היתה כל כך עמוקה בלב, וזה היה דרך פשוטה אצלם וע"כ זה יותר חמור, ועל זה אמרו חז"ל "ראשונים נתגלה עונם נתגלה קצם, אחרונים שלא נתגלה עונם לא נתגלה קצם" כי שנאה שבלב היא דבר דק שאי אפשר לתפס עליו ויגמול רקמנא לצלן 'כולים להעלימו ולהסתירו' ולכן עד עתה לא נתקן חטא זה, ובפרט כאשר אנו עוד מדקדקים במצוות ועמלים בתורה ומרשישים צדיקים גמורים, והדרך נתפס אצלנו בדקדוק הדיון בבחינת 'מדקדק עם צדיקיו כחוט השני' ובלב יש הרבה שחושבים שהקב"ה ח"ו בא בטרוניא עם בריותיו, ומקף ראוי לנו לפחד הרבה שעדין אנו כמו הצדוקים שהכל היה להם עוד יותר מחז"ל הצדיקים ועבדי ה' האמתים, אבל לב לא היה להם אלא הכל היה אצלם מהפה ולחוץ, והם הצדוקים בודאי חלקו על דין עדים זוממים ולא הסכימו שהעקר לפני ה' הוא עומק המחשבה, ועל דא קא בכינא שעדין דעת הצדוקים השוטים לא סרה מלבנו ולכן אנו עדין יושבים וקוראים קינות (בלי לב) בכל שנה, ויהי רצון שיראה ה' בעינינו ויחננו דעה בינה והשכל בבוא לציון גואל חיש קל נגמול ובשמחה שלמה, אמן.

לגבי מה שאמר על פרה אדומה ראה ספור בעמוד הבא.

לשני יש בשר, והוא גם כן מרגיש וצריך להזהר לא לפגוע בו, והשור שהיו מקריבים היה מזכיר לנו להזהר משור המזיק, אבל פשרו חכמים שבאכילת השור' האדם נופל לבו - לשאל תהיות, ושר' המזיק תאות אכילה וממון זה נהיה 'הבער' שאש התאוות בוערת בו, אז אסרו לאכול בשר ויון, כדי שנתעורר לומר מה שחסרנו. עוד טעם יש לאסור אכילת בשר ויון, להזכיר לנו שלא קימנו את אזהרת התוב 'על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים' ובפרט בת"ח שלא קימנו בהם מאמר רבותינו להיות 'ממלא גרום של ת"ח ויון' ובכך נשארנו במדרגת אותם 'בבלאי טפשי' שהיה נוה להם להשאיר בגלות ולהמשיך לקום בהדור לפני הס"ת הינו לקום את כל ההלכות בירושלם כפי שמהו כמו הצדוקים, ולא לקום בפני הצבא רבה הצדיקים והת"ח שהם ספר תורה חי לשמוע את אותם שיש בהם דעה שאצלם פאלו כבר ביהמ"ק נבנה.

התקשרים של בדי' של עדת הצדוקים

וזהו מה שספרו חז"ל בתוספתא (מנחות פ"ג), בראשונה היו מחלקים עוהות הקדשים לכהנים, עד שהתחילו ראשי כהונה לטול אותם בזרוע - זה נהפך לתאות אכילה, 'התקינו שהיו מחלקים אותם בערבי שפנות לכל משמו ומשמר ועדין היו באים ראשי כהונה ולוקחים אותם בזרוע... אבא יוסי בן יוחנן איש ירושלים אומר אוי לי מבית ביתוס אוי לי ממבותך, אוי לי מבית קתרוס אוי לי מקלמוס', הם היו פותבים פשקווילים אחד על השני, 'אוי לי מבית אלחנן אוי לי מלחישתן' שהיו מלחשין לשון הרע על אנשים, 'אוי לי מבית ישמעאל בן פאבי שהם כהנים גדולים וביניהן ותתניהן אמרכליו ועבדיהן באין וחובטין עלינו במקלות' - הם היו מלחיצים אנשים ונותנים מכות בבית המקדש.

אמר ה' יוחנן בן תורתא - שנקרא על שם התורה - שור, כי הוא היה כהן אמתי שהיה מקריב נשרים בהערכה עצומה, 'מפני מה חרב משכן שילח? מפני ב' דברים שהיו בו, מפני גלוי עריות ומפני בזיון קדשים' - הגיעה יולדת לבית המקדש עם שתי בני יונה כנגד שתי יולדים שבזה מקומים פרו ורבו, וגם כנגד הבעל והאשה שהאשה צריכה להיות נאמנת לבעלה כמו היונה שנאמנת לבן זוגה, ובני עלי במקום לדבר על פנות הקרבן להורות לאשה על הנאמנות שצריך להיות לה לבעלה ומעלתה להקים דורות פשרים, במקום זה התחילו להתחטף על הבשר ולהקריב מה שצריך ולהמשיך לחטוף ולעשות עסקים בביהמ"ק, ועל כן זה נחשב להם פגלוי עריות כי הם לא הכניסו את הנאמנות וההודאה בבתי ישראל ועל דין זה נהיה באמת מריבות ועונות. 'כי נאצו האנשים את מנחת ה' - במקום שבמשכן ולמדו איך להתנהג, 'כי מציון תצא תורה', כמו שהתוספות אומר בבבא בתרא (כא), שיהושע בן גמלא תקן שמלמדי התינוקות יהיו בירושלים, כדי שהילדים ילמדו מהכהנים בעבודתם יראת שמים, ובני עלי לא עשו כך אלא הם עשו בביהמ"ק עסקים לעצמם, אמנם עם כל דקדוקי ההלכה אבל בלי לב והבנה, והאנשים לא קבלו מהם שום יראת שמים.

שפד זמנו על עצים ואבנים מלבד

ומפנין שהמנהיגים לא למדו את העם תורה ויראת ה', ממילא המצב הלך והתדרדר, ואחר כך בבית ראשון נהיה יותר חמור, כמו שאמרנו חז"ל (ביומא ט), "יראת ה' תוסף ימים" זה מקדש ראשון ששמשו בו י"ח כהנים גדולים - זה היה קדוש ה', נתאר לעצמנו אם החפץ חיים היה הכהן גדול בבית המקדש וכלם היו רואים איך עבד ה' הח"ח זקן בן מאה שנה עדין עומד ומשרת בבית ה' ברעננות, הם היו שותים בצמא ובאבהה את דבריו, וכמה קדוש ה' זה היה עושה, "ישנות רשעים תקצרנה" זה בית שני ששמשו בו יותר משלש מאות כהנים גדולים... צא וחשב כל אחד ואחד מהן לא הוציא שנתו' - ואל נדמה

נהפך אצלך לארבע אבות נזיקין (החדש הזה נקרא חדש אב ע"ש אבות הנזיקין שהיו לומדים בבית המקדש), אתה לא מעריך את בנימין, אתה צריך לנדר 'ערכין' ערך בנימין עלי, הערך של אותו שונא שלך! יש לו הרבה ערך, ולכן האב הראשון הוא שור ולא אדם, כי אי אפשר להיות אדם בלי שמקריבים קדם קרבן ומתבוננים בכל חסדי ה' באבריו של השור ובשר' באכילתם בקדושה של הכהנים, וב'הבער' ההקרה אשה לה' שבכף הוא יוצא מה'בור' מהחשבות והבודות שהיתה בו.

הדם של מי יותר אדם?

וזה גם הענין של פרה אדומה שהיו שוחטים אותה בחוץ כנגד קדש הקדשים, ללמדנו שכל מטרת שחיטת הקרבנות בביהמ"ק זה בכדי שידע פיצד להתנהג בחוץ כבוד לאלות ולא תליה לפגוע בו ולשפך את דמו חנם, וביתר באור שפאשר אדם מוכז את חברו הרי זה תולדה של רציחה, ומחמת כך היו מביאים פרה אדומה לכפר ולטהר מטמאת מת וכמו שהאריכו הראשונים על מה דאיתא בגמרא (ב"מ נט) 'מוטב לאדם שיפיל עצמו לכבשו האש ואל ילבו פני חברו ברבים', מפנין שהלכנת פנים הרי זה כרציחה ו'מאי תזית דדמא דידך כמק טפי דלמא דמא דתהוא גברא סמק טפי' (פסחים כח), גרם פאשר היה כגן הכהן גדול מביא את הפרה אדומה, היו עושים מזה עסק גדול והכל היה נעשה בטוהרה על ידי התינוקות שלא נטמאו מעולם בטמאת מת - הינו שלא פגעו ולא בזו שום יהודי מעולם, והכל בכדי ללמד את כלל ישראל שמטרת הפרה אדומה זה לראות את הטוב שבזולת, ועל כן הפרה היתה אדומה שגראה מה היא אדמומיות באמת, ונעריך את הדם של השני ולא נשפך אותו תלילה, וזה גם כל עומק קבלת הדם - להעריך את הדם של השני ועל כן מקבלה ואילך מצוות כהונה, כי הכהנים היו מסבירים לעם הפאים לבית ה' להעריך את הדם של השני ותלילה לא לשפוך אותו על חנם.

הטרוך התורן של הכל בא על תמונו

וכך היה הכל תוקן מתנהג, שהרי היו להלל אנשים שהיו מציקים לו, כמו שהגמרא מספרת על אותו אחד שהיה מציק לו בשאלות בערב שבת אחר הצהריים, וכן תלמידי שמאי שלא שמשו כל צדקם שהיו חולקים עליו בכל התקף (עין שבת יז, כ:), והכל היה עובד על עצמו והיה עולה לבית המקדש ולוקח עמו את אותו טרוך, ושם הוא היה אומר 'אם אין אני כאן מי כאן? אם אני לא יעבד על עצמי אף אחד לא יעשה את זה, והיה מתחיל לחשב 'כמה שנה הוא געיני, אותו ר' יענקל וכמה טוב עושה הוא אתי בשאלותיו הטרודניות שעל ידם אני מתעלה כל כך' וכך היה גדל ערכו בעיניו עד שהיה לוקח את הפר הכי גדול שיש, ואח"כ הוא היה עושה סמיכה על הקרבן ומתבוסף לפני ה' בהודאה על אותו ר' יענקל ובקבלת כל הציזנות שממנו בשמחה, וע"כ היה עונה לחולקים ששעקו עליו 'מה זו סמיכה? אני עושה סמיכה בשביל לקבל עלי' מה זו שתיקה, ובשתיקה מקריב את הקרבן היה חושב על הטרודן שלו כמה הוא חשוב, וכמה שנה כל אבר ואבר שיש בו כמו 'תלילות היועצות' שמהם באים כל שאלותיו הנפלאים.

אבל ברגע ששכחו בבית המקדש את התכלית הזו, והתחילו להביא קרבנות סתם לכפרה על חטאים, בלי להתעלות מהקרבתם, אז הקב"ה הקריב את בית המקדש, ובשביל זה לא אוכלים בשר ויון בתשעת הימים, להזכיר לנו שחסר את בשר הקרבנות ויון הקסבים, ובעקר שחסר את הלב של עבודת הקרבנות, שבביהמ"ק היו מתקריבים דרך הבשר והיון לה' ותברו, והקרבן היה מביא מזות טובות לומר ששם

ספור - פרה אדומה תמימה

רוצה לבנות בית עם מי שעל פניו כתם גדול וצבעוני...

באחד מהחופים הקשים שפקדו את העיר ניו-יורק לפני שנים ספורות, הודיעו החזאים על שביטה כללית של העיר, שכמובן, כוללת בין השאר גם שביטה של מוסדות החנוכה. ההודעה נשלחה לכל הכתים: מקור ומתרתים לא יתקמו למודים. ר' משולם, מחנך ותיק וידוע, ישב בביתו בחפשה בלתי צפויה זו, ונצל אותה לסדר כמה עניינים ולהכין שעורים שהיה אמור למסר במים הקרובים.

הסערה שפרצה בביתו לא היתה הסערה שעליה דברו החזאים. היתה זו סערה מסוג אחר: הטלפון שבביתו צלצל, ועל הקו היה אחיו, חיימל, המתגורר בירושלים. 'אתה יודע לעצמי שהיום אתה בבית בגלל הסערה שמדברים עליה בכל העולם. נגש לענין: יש כאן יהודי שרוצה לדבר איתך.'

'שלוש, משולם?? אתה יודע מי על הקו? מסתמא שלא תזכה. מדבר ליידר פוסמן. אתה בטח זוכר אותו... משולם חש שדמעות עומדות בעיניו. ליידר פוסמן היה חלק נכבד ומכובד-גלדי לא נעימים בכלל. 'מה הוא נזכר בי פתאום?', חשב. הוא בכל זאת ענה: 'בטח שאני זוכר...' הוא ניסה להשמע נחמד, אך בלבו התקשה לסלוח. 'מה אתה זוכר מאותה תקופה?', 'לא משהו מיוחד...', עונה משולם. 'אל תתחמק, אתה לא זוכר את הכתם האדום???' ר' משולם חשב לנתק את השיחה - מה הוא רוצה עכשו, לפגוע בי שוב?

משולם נולד עם כתם-גדול חום-אדמוני גדול על הלחי השמאלית. במים ההם לא היתה כ"כ אפשרות להסיר כתמי-גדל בלי להשאיר צלקות, וכך נגזר עליו לעבור את הילדות... כמובן, משולם סבל מהצקות בילדותו, אך עם הזמן התרגלו לזה בלם והצקות הלכו ופסקו, הודות למחנכים שדברו עם הילדים על חמך הפגיעה בחבר, והדברים פעלו את פעלתם. הילדים התרגלו, ושכחו שיש פאן משהו מוזר...

חויץ מאחד. ליידר פוסמן. הוא רדף אותו בלי סוף. אולי מקנאה או מרצון לשלוט, או אולי סבה אחרת. על כל פנים הוא היה מציק למשולם בלי סוף. הוא היה מכנה אותו בשם 'פרה אדומה' ולא היה נותן לאחרים לקרוא לו בשם אחר, רק פרה אדומה או סוס אדום... 'הנה הפרה אדומה הגיעה...' 'די רויטע קי...'

פעם הוא גם נצל את חוש הציור שהיה לו וצייר את משולם על בריסטול ענקי, כמובן בלי לשכח את הכתם האדום על הפנים... (תרתו משמע...). הוא גם ארגן מקהלות של ילדים וחבר עקיו שירים, שמזכירות בעלי חיים, שאיך לא - היו הפנויים שהדבקו למשולם המסכן.

משולם היה חזק ברוחו ובדעתו, ולא הגיב מאומה להצקות ולפגיעות. אבל דבר אחד היה קשה לו ביותר - כשהיה עובר עם אמו בקרבת ליידר, שאז הפגיעות היו בלתי נסבלות. ליידר לא הפסיד אף מפגש בין משולם לאמו, והקפיד לצעק אחריו את כנפיו הנאי ואמרות השפר המתחממות, כדי שאמא של משולם תשמע אף היא, ותדע, שלא נתן לעבור בשתיקה על כתם הילדה המכוער הזה... אמו של משולם התקשתה לשאת את העלבון שמעליבים את בנה מן המדה. בהיותה אשה אצילית ובעלת מדות טובות בחרה שלא להסתובב ולהשיב לילד מנה אחת אפים על רשעותו שאין לה גבול, אלא התעטפה בשתיקה ואף לבנה לא הראתה שהמלים הללו פוצעות את לבה. משולם שלה סובל.

'אני זוכר היטב את ההתעללות המרשעת שלי בך', לא הסכים ר' ליידר מעבר לקו להסתפק בזכרונות טובים. 'דע לך שענשתי מדה כנגד מדה, בדיוק אלוך משלם. אני חייב לספר לך להיכן התגלגלו הדברים.'

והוא ספר: לפני יותר מעשרים שנה נולד לר' ליידר פוסמן ילדו הרביעי, והנה על פניו כתם-גדול אדום-חום... הילד גדל בך, ולמזלו הטוב לא היה לו חברים שאינם טובים... יתכן שנפשו החזקה ובטחונו העצמי הם שגורמו לך שהוא יעבר את שנות הילדות והבחורות בשלום, בלי הצקות ורדיפות וכיוצא באלו. ר' ליידר פוסמן השני כבוד את שלושת ילדיו הראשונים, שלחם הציעו לו שדוכים הגונים ונבגדים. בהיותו מנהל מוסד הנוכי גדול, היו מעמדו הפלפלי ומצבו החברתי - טובים. כל ספור הרדיפה שרדף את הילד-הנער משולם בזמנו, נשפח ממנו כמעט לחלוטין.

אלא שישבו בשמים מחשב חשבונות של עולם, ואין אתנו יודע עד כמה. אל אמונה ואין עול. בהגיע תור שדוכיו של הנה הזה, לא נמצאה אפלו הצעה אחת הגונה ומתאימה. בתחלה לא הבין ליידר מה הוא המבשול המסרי מסדר היום הצעות טובות שהוא חפץ בנה, אבל השדכנים שאותם הוא ניסה להפעיל בקספול קולא הם שהשיבו לו השובות חד משמעיות: 'יש לך בחור בעל שם טוב, אבל אף אחד לא

ר' ליידר אף שמע סרובים בוטים יותר, שהזכירו לו אותו עצמו: 'הוא נראה כפרה אדומה... היתה תשובתו של בחור מהישיבה שבה למד הנה, כשנשאל על המתאה החיצוני... ר' ליידר היה חסר אונים. הוא שוחח עם זוגתו ארבות ויחד נפו להבין מדוע כתם הילדה הזה הוא דבר כה נורא ומרתיע; האם באמת מי שיש לו כתם כזה נתן לבטל את אישיותו ואת תכונותיו הטובות? האמנם 'פרה אדומה' זו ההגדרה המתבקשת!...

בתוך-תוכו, בירכתי מחו, ידע ר' ליידר שהיה ענש מר על רדיפתו האמה את משולם בילדותו. אבל הוא ניסה להתכחש: 'שלוש וארבע הצעות שדוכין לא עלו יפה, אף החמישית או הששית תצא לפעול. לא כל האנשים כה נואלים לבטל רעיון מציין בגלל כתם לדה שבקשי נכר... היה אומר לזוגתו. אבל המציאות טפחה על פניהם, והיא היתה עקשת וחסרת רחמים. הבחור כבר היה בן עשרים ושלוש שנים, בעוד חבריו לשיבה החסידיית שבה למד כבר ערכו תספרת לילדים בן השלוש. ואז החליט ר' ליידר לנסות ולפתח את הפצעים שאולי כבר הגלדו. אין ברירה.

הוא ניסה לכבר היכן מתגורר היום משולם 'קרבונו', ומה מעשיו, וכך נודע לו שהוא חתן אצל משפחה נכבדה בניו-יורק שבארצות הברית. הוא הגיע אל אחיו שגר בירושלים והוא שארגן את השיחה המפתיעה עם ר' משולם, הנמצא בחפשה פתאומית ומחכה לסערה החורפית שלא באה.

'אתה מכיר?', נסה עתה ר' ליידר למצוא מסלות אל לבו של קרבונו לשעבר, 'אין לנו לא יום ולא לילה מפחד שהבחו יתבגר, ואתה יודע איזו משמעות יש לבחור כבך במחוזותינו. ברור לי שזה ענש המגיע לי, אבל מה אשם בני? האבות אכלו כסר ושיני בנים תקינה?...' ר' משולם, רחמן בטבעו, הצהיר מיד שהוא מוחל וסולח. אמנם ההעלבות וההצקות הן עשו שמוות בנפשו, ועד היום הוא חש תחושה חמוצה כשהוא נזכר בנה, אך הנה, האיש נענש ודי בזה. 'הרני מוחל בכל שלם, הצהיר בגבורה ר' משולם יותר מג' פעמים...

אבל ר' ליידר עדין לא היה מרצה. מבחינתו הענין טרם הסתיים: 'אתה אכן סולח, ונכרים דברי אמת, אבל אמך שבינתיים הלכה לעולמה, שאותה צערתי מאד-מאד, אף אבקש עתה את סליחתך? זיה נכור, לחש ר' משולם בצער אל פומית הטלפון, 'אמא לא אמרה, אבל היתה נראית עצובה וכאובה בכל פעם ששמעה איד פוגעים בי על לא עול בכפי.'

לאחיו של ר' משולם, העומד ליד ליידר שלידי הטלפון, היתה הצעה מעשית: בעוד פחות מהחודש יחול יום פטירתה השלישי של האמא. משולם טס לארץ ישראל וכל המשפחה עולה יחד על קברה לאמירת תהלים וקדיש. זו תהיה ההזדמנות שבה מנין מבני המשפחה יבקש סליחה בשם ר' ליידר פוסמן, ויבקשו מהאם המנוחה שתהיה מליצת ישר לאחר שבכר בא על ענשו.

יום הזכרון הגיע. ההתאספות סביב מקום מנוחתה של האם היתה הפעם נרגשת במיוחד. הספור התפרסם אצל כל בני המשפחה המרחבת, ותחושה של שליחות פעמה בקלם. הכל קראו במקהלה כי הם מבקשים את סליחתו של ר' ליידר, שבגידותו ואף לאחר שבכר הגיע לגיל בר-מצוה, צער את אמא עליה השלום. היה מן הראוי שר' ליידר עצמו יבוא לכאן, אלא שאין כוחותיו עמו, ואנו, צאצאיה, שלחיו...

בעבור שלושים יום שוב צלצל הטלפון בביתו של ר' משולם אשר בניו-יורק העיר. עתה הוא כבר לא היה בבית. הסערה שהיתה פני שנתו, או לא היתה בדיוק בך, כבר נשכחה לחלוטין. ר' משולם היה בכתו ור' ליידר הותר לו הודעה משמחת ומפליאה: אתמול בלילה התאדם בנו למזל טוב, ועוד קבל שדוך מוצלח במיוחד. בסוד יאמר, שאות ההצעה הזו כבר הציעו זה מכבר והיא סורכה בגלל כתם הילדה האדמוני. עתה שבה ההצעה ופתאום התקבלה בהתלהבות, כאלו אין פאן 'פרה אדומה' בכל ועקר...

בתקופה שבין ארוסי הנה לנשואיו, נסע ר' ליידר פוסמן לניו-יורק לצורך עסקיו ועניניו. בתאום מראש הוא נפגש עם חברו (?) הותיק, ר' משולם, בבית המדרש פאפא שבניו-יאמסבורג. הפגישה היתה שקטה ונרגשת, ובתוך הדברים הצהיר ר' ליידר בגלוי לב: 'אני מודה לך שבני נולד עם כתם לדה בפנים כמו שלך, כי לולי זה ולולי העכוב שנוצר בגין הכתם, לעולם לא הייתי מבקש את סליחתך וסליחת אמו, ומי יודע איזה ענש חמור הייתי מקבל פעולם הזה או פעולם הבא?'

מסתבר, שאין כל דרך לכפר על עברות שבין אדם לחברו חוץ מפקשת סליחה אמיתית!

ניתן לשמוע שיעורים מפי מוריני ראש הישיבה שליט"א בקול הלשון במספר 03-6171111 (אידיש),

03-6171171 (כה"ק, קו ישרי). ובאמריקה - קול הלשון של ארה"ב (באידיש ובקרווב גם באנגלית). שמעו ותחי נפשכם.

להערות ותרומות ניתן לפנות למכון "א זיסקייט אין מועדי ישראל", 052-7193031.

להצטרפות ל-5971 מנויי "א זיסקייט" ולמכתבים למערכת: ALONLUBLIN@gmail.com או 5402047@gmail.com